

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-706428-I/12/MO

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, 23.07.2012 r.

Pan
Jan Vincent-Rostowski
Minister Finansów
Ministerstwo Finansów
ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

szanowny Panie Ministrze

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwracają się skarżący z problemem dotyczącym uzyskania odpisu skróconego aktu urodzenia, niezbędnego do wstąpienia w związek małżeński. Skarżący przebywający w zakładach karnych otrzymują z urzędów stanu cywilnego informacje, że konieczne jest uiszczenie 22 zł tytułem opłaty skarbowej za wydanie odpisu skróconego aktu urodzenia. Jednak osoby przebywające w zakładach karnych często nie mają środków na uiszczenie wyżej wspomnianych kwot. Wówczas zwracają się do właściwych kierowników u.s.c. z prośbą o zwolnienie z opłaty skarbowej. Urzędnicy natomiast, kierując się przepisami ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz.U. Nr 225, poz. 1635 ze zm.), żądają od nich zaświadczeń potwierdzających fakt korzystania ze świadczeń opieki społecznej. Brak takiego zaświadczenia, bądź przesyłanie zaświadczeń potwierdzających korzystanie ze świadczeń w innym okresie, powoduje odmowę zwolnienia z opłaty skarbowej.

Mimo, że powyższe działanie urzędników uznać można za zgodne z obowiązującymi przepisami, zwłaszcza z przepisami ustawy o opłacie skarbowej, jednak skutek tego działania dotyczącego osób ubogich, budzi poważne wątpliwości Rzecznika. Zgodnie z art. 7 pkt 5 ustawy o opłacie skarbowej, zwalnia się od opłaty skarbowej osoby, które dokonując zgłoszenia lub składając wniosek o dokonanie czynności urzędowej albo wniosek o wydanie zaświadczenia lub zezwolenia (pozwolenia, koncesji) albo składając dokument stwierdzający udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpis, wypis lub kopię przedstawiają zaświadczenie o korzystaniu ze świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa. Jednak jak stanowi art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy

społecznej (t.j. Dz.U. z 2009 r., Nr 175, poz. 1362 ze zm.), osobie odbywającej karę pozbawienia wolności nie przysługuje prawo do świadczeń z pomocy społecznej. Tym samym oznacza to, że osoby skazane, przebywające w zakładach karnych, niemające dochodu, nie mogą zostać zwolnione z ponoszenia opłat skarbowych.

Zdaniem Rzecznika przepis ten różnicuje w sposób nieuzasadniony sytuację osób znajdujących się w trudnych warunkach. Wyklucza bowiem spoza zasięgu jego działania osoby odbywające karę pozbawienia wolności (warto wskazać, że osoby tymczasowo aresztowane mają zawieszane prawo do świadczeń z pomocy społecznej), które są ubogie i nie dysponują żadnymi środkami. Przepisowi temu można zarzucić także pewną niekonsekwencję. Jeżeli bowiem ustawodawca decyduje, że osoby korzystające ze świadczeń opieki społecznej, a więc ubogie, są zwolnione z ponoszenia opłat skarbowych w określonych wypadkach, to tym bardziej zwolnione powinny być osoby ubogie, którym ustawodawca z racji przebywania w zakładzie karnym, prawa do korzystania ze świadczeń opieki odmawia. Nie powinno więc tu decydować pozostawanie czy nie na wolności, ale stan majątkowy i trudna sytuacja osoby zwalnianej z opłaty skarbowej. Podkreślić należy, że Rzecznikowi nie chodzi o przyznanie osobom odbywającym karę pozbawienia wolności prawa do świadczeń z opieki społecznej, ale o prawo do traktowania na równi z osobami znajdującymi się w jednakowo ciężkiej sytuacji majątkowej w zakresie zwolnienia od ponoszenia opłat skarbowych za niektóre czynności.

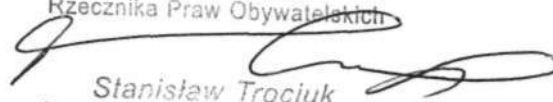
Analizując treść art. 7 ustawy o pomocy społecznej, wymieniającego przykładowo kategorie osób, którym przysługuje pomoc, można stwierdzić, że uprawnione do otrzymywania świadczeń z pomocy społecznej są osoby znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji, nie mogące zdobyć środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb. Wprawdzie osoby odbywające karę pozbawienia wolności mają zaspokojone potrzeby mieszkaniowe czy żywnościowe w stopniu podstawowym (za ekwiwalentne świadczeniom z opieki społecznej mogą być uznane te, które osoby otrzymują w ramach odbywanej kary, a więc część powierzchni celi oraz posiłki), jednak jak pokazują skargi otrzymywane przez Rzecznika, w sytuacji gdy osoby te nie mają żadnych dochodów, nie mogą korzystać ze swoich praw na równi z innymi.

Aktualne uregulowanie uniemożliwiając takim osobom zwolnienie z opłat skarbowych, wprowadza mechanizm dyskryminacji w stosunku do kategorii osób

znajdujących się w podobnie ciężkiej sytuacji materialnej, jak grupa osób objętych takich zwolnieniem. Pozostawienie osób odbywających karę pozbawienia wolności poza zakresem zwolnień określonych w art. 7 przepisu ustawy o opłacie skarbowej, niebędących w stanie przez to uiścić opłaty za realizację czynności potwierdzających ich stan cywilny, uniemożliwia im realizację prawa określonego w art. 47 Konstytucji RP (prawa do ochrony prawnej życia rodzinnego oraz do decydowania o swoim życiu osobistym).

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 Nr 14, poz.147 ze zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o rozważenie powyższej sprawy, a także - jeżeli Pan Minister podziela przedstawione uwagi - o podjęcie działań w celu zmiany kwestionowanych przepisów.

z przeżyciem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich